

MOISE

Julia Henriette Kakucs

Te-ai apropiat sub coroana magnoliilor înflorite, întinzându-mi două volume. Eseurile lui Sigmund Freud. Am îndrăgit, de îndată, darul tău. Și-au găsit locul în bibliotecă, lângă volumul despre istoria artei al lui Ernst Gombrich. Curioasă îmi pare întâlnirea lor, aici, pe meleaguri îndepărtate de orașul lor de baștină. Noi, toți trei, ne încrucișăm pașii în istoria metropolei de pe Dunăre, în Viena lor și a bunicilor mei. Părinții lui Gombrich erau prieteni cu Freud, se vizitau în locuința lor vieneză. La sosirea războiului, s-au refugiat la Londra. Cărțile lor se întâlnesc pe un regal pașnic – doar de 71 de ani – , dedicat interpretărilor artei și ale vieții, undeva, în vestul Europei, la confluența râurilor Main și Rin, în apropierea izvorului nimicitor al celui de-al 2-lea Război Mondial.

Pentru a închide cerul, ar trebui să-mi pun acum și muzica lui Gustav Mahler, bună cunoștință atât cu Sigmund Freud, cât și cu familia Gombrich. O scurtă notiță, salvată pentru prezent, dovedește că Alma și Gustav Mahler s-au adresat lui ca specialist, cerându-i sfatul cu privire la căsnicia lor, care trecea printr-o criză. Aș putea asculta însă și muzica lui Arnold Schönberg ... Și el făcea parte din cerul de prieteni vienezii.

Refugiați la Londra (Gombrich, Freud - din Viena), sau în Statele Unite (Schönberg, din Berlin; Alma Mahler, împreună cu Franz Werfel, din Viena), din cauza venirii la putere a regimului fascist, urmează cu toții, spiritual, drumul lui Moise, căutând libertatea. Mai mult chiar. Arnold Schönberg își termină opera, începută încă în 1923, al cărei libret l-a scris pe baza cărții a 2-a a lui Moise, *Exodus*, în 1937, în Statele Unite. Este convins de necesitatea fondării unui stat al evreilor, ale cărui grupări diferite vor fi nevoite să se unifice. Sacrificându-și finanțele, și așa precare, susține emigrarea multor intelectuali din zonele ocupate de fasciști și întocmește un mare număr de Affidavit, salvând multe vieți.

În zilele noastre, rețrăim acut urmările războaielor, ale dictaturilor din diferite părți ale globului. Drumurile vieții noastre sunt deseori refugii. Ai plecat și tu de acasă?

Mi-am dorit să stau cu tine în fața statuii lui Moise. Mi-am imaginat momentul de pietate care ne-ar cuprinde și ne-ar apropia, sub egida măiestriei sculptorului și a spiritului clarvăzător al profetului. Nu toate drumurile duc însă la Roma...

Cum aş putea să-ți descriu ce am simțit privindu-l? Cum mi-aş putea intitula gândurile ?

Având în vedere cele două eseuri ale lui Sigmund Freud, care fac o analiză profundă a lui Moise, ajung la concluzia că eu nu-mi pot numi această mică colecție de gânduri și impresii nici "Moise Egipteanul" și nici "Moise al lui Michelangelo". Aceste titluri sunt impregnate de personalitatea psihanalistului și aş aluneca, volens-nolens, sub influența subconștientului meu, în urmele așezate de lectura lor.

Eu îți voi descrie întâlnirea mea cu Moshe în biserica veche din inima Romei, S. San Pietro in Vincoli. Freud nu a fost încântat de treptele ce urcă, din Via Cavour, spre piațeta, în care se ridică un mic edificiu, reconstruit în secolul 5, la porunca împărătesei Eudoxia.

Mie însă mi-au plăcut scările romantice, acoperite cu frunzele multicolore ale unui început de toamnă timpurie și caldă. Sus, la capătul lor, sub bolta care duce pe platoul din fața ei, se așezase un acordeonist. Cânta melodiile ce răsună, de obicei, în Montmartre. Canțonetele italiene ar fi necesitat o ghitară. Intrând prin portalul redeschis după pauza de prânz, m-am găsit într-o sală cu o lumină obscură. Eram cuprinsă de o emoție rară. Cunoșteam grupul statuar din literatura care ne stă tuturor la dispoziție și știam ce dezamăgit a fost Michelangelo când acest mormânt micșorat al Papei Julius al II-lea nu a mai fost ridicat în Vatican. Era frustrarea unui mare sculptor ...

Aveam o mulțime de informații, dar nu cunoșteam încă interpretarea psihanalitică a lui Freud. Eseurile lui le-am citit după ce am revenit de la Roma, la recomandarea ta.

Îți mulțumesc, mi-au oferit perspective noi. Dacă-ți mai amintești, Freud își începe rândurile cu mărturisirea că, nefiind cunoscător de artă, necunoscând tehnicile folosite de sculptori, s-a lăsat pătruns de impresiile produse de această capodoperă. Așa am procedat și eu ... și sunt convinsă că și toți acei vizitatori care se găsesc, deodată, la capătul sălii, în nișa din dreapta, față în față cu el. Te copleșește.

Moise este așezat în centrul unui grup statuar din marmoră albă. La stânga și la dreapta, este flancat de două statui, realizate, și ele, de “divinul Michelangelo”: Rachel și Lea... Și totuși... nu le vezi... El, acest bărbat în plină putere - care în mâna dreaptă ține tablele cu cele zece porunci și care se joacă gânditor cu barba ce i se revarsă pe piept - îți absoarbe toată atenția. Capul îi este ușor întors spre stânga ... Privirile aparțin unui iluminat, conștient de importanța textului tăiat în piatră. Se spune că sculptorul, în vârstă de 60 de ani, și-a mai scrutat încă o dată, cu ochi critici, opera. Moise privise, până atunci, drept înaintea, cu capul ușor plecat spre vizitatori. Ambele picioare se odihneau unul lângă altul. În numai două zile, Michelangelo a reușit să-i schimbe poziția capului, întorcându-l spre stânga. Nici statica picioarelor nu l-a mulțumit, poziționând, tot atunci, și piciorul stâng în poziția de astăzi. Se vorbea de o minune.

În ochii și sufletul meu, Moise rămâne un vizionar plin de energie și răspundere pentru poporul "ales". Ales de el (în concordanță cu interpretarea din eseul “Moise Egipteanul”), sau ales de Cel de Sus.

Unii consideră că sculptura redă momentul, plin de tensiune, de dinaintea răbufnirii mânioase, de dinaintea spargerii tablelor scrise. Eu nu am simțit că stau în fața unei energii distructive.

Este o liniște tensionată, toate fibrele corpului sunt în așteptare ... dar bărbatul rămâne așezat. Acest Moise nu se va ridica sub un impuls afectiv, ci doar atunci când va sosi timpul.

Tace... și, în această tăcere, se ascund toate gândurile lui. O anecdotă povestește că însuși Michelangelo a fost atât de impresionat de perfecțiunea lui, încât i-a adresat cuvânt. “Și-acum, vorbește!” l-a apostrofat maestrul, supărat că nu primește niciun răspuns, lovindu-l pe genunchi, în același timp, cu dalta ce o avea în mână. Urmă se vede și astăzi.

Moise tace... Taci și tu, pătruns de acea forță invizibilă care te cuprinde privindul. Viziunea lui, dorința supremă de libertate, am luat-o însă cu mine...

Din volumul *Cu tine. Solitudini*, aflat în lucru.